

Stockholm den 10 juni 2022

R-2022/0246

Till Socialdepartementet

S2022/00562

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 31 januari 2022 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95).

Sammanfattning

Advokatsamfundet konstaterar att förslaget är resultatet av en sakpolitisk överenskommelse och har ingen erinran mot förslaget som sådant, men vill särskilt framhålla följande.

Synpunkter

Generella synpunkter på förslaget

Utgångspunkten för förslaget är att å ena sidan möjliggöra småskalig gårdsförsäljning av alkohol samtidigt som Systembolagets detaljhandelsmonopol av alkoholhaltiga drycker inte äventyras. Advokatsamfundet konstaterar att möjliggörandet av sådan försäljning innefattar en inte helt okomplicerad balansgång i förhållande till EU-rättens fria rörlighet och de fundamentala förutsättningarna för upprätthållandet av Systembolagets detaljhandelsmonopol.

Advokatsamfundet delar därvid slutsatsen att förenligheten med EU-rätten förutsätter att den föreslagna försäljningen begränsas och förslaget innefattar ett antal premisser för försäljningen just i detta syfte. Den föreslagna lagstiftningen är bl.a. inledningsvis

begränsad i tid. Att gårdsförsäljningen inte tillåts bli för omfattande står dock i viss mån i motsats till förslaget syfte, nämligen att uppmuntra lokalt företagande och att öka den lokala turistnäringen i synnerhet på landsbygden. Om det lokala företagandet blir för framgångsrikt riskerar således försäljningen bli för omfattande med konsekvens att lagstiftningen kan komma att behöva begränsas alternativt att den inte förlängs.

Trots lagstiftningens tydligt tillfälliga karaktär riskerar en framtida begränsning av dess omfattning, alternativt dess upphörande, att få negativa konsekvenser för de småskaliga näringsidkare som lagstiftningen primärt är till för, eftersom dessa kommer att behöva anpassa sin verksamhet och lokaler samt ådra sig kostnader i form av anställda och tillstånd för att få bedriva gårdsförsäljning enligt utredningens förslag.

Mot denna bakgrund har Advokatsamfundet främst synpunkter på förslaget i de delar de innebär begränsningar av förutsättningarna för den föreslagna gårdsförsäljningen.

Specifika synpunkter på förslaget

Utredningen föreslår att gårdsförsäljning regleras i ett nytt kapitel 5 a kap. i alkohollagen (2012:1622). Utredningen har övervägt men landat i att det *dels* inte bör vara ett krav att råvaran odlas lokalt eller på den egna gården (inte ens till viss del) – det är tillräckligt att den karaktärgivande delen av tillverkningen som inte utgör blandning, spädning, filtrering eller liknande enklare behandling sker på tillverkningsstället – och *dels* att verksamheten (namnet gårdsförsäljning till trots) inte behöver vara lokaliserad till landsbygden.

Advokatsamfundet noterar att utredningens primära skäl för att inte begränsa gårdsförsäljning till landsbygden synes vara att det saknas en fullgod definition av landsbygd och att en sådan kan medföra gränsdragningar som kan vara svåra att motivera i enskilda fall. Enligt Advokatsamfundet är utredningens motivering relativt knapphändig i denna del. Samtidigt kan en konsekvens av avsaknaden av ett "landsbygdskrav" bli att fler småskaliga producenter etablerar sig t.ex. även i städerna tvärt emot förslaget övergripande syfte. Advokatsamfundet föreslår därför att frågan om ett landsbygdskrav övervägs ytterligare. De specifika synpunkterna i förhållande till 5 a kap. 2 och 10 §§ nedan ska särskilt ses mot bakgrund av avsaknaden av ett sådant landsbygdskrav.

5 a kap. 1 §

I 5 a kap. 1 § p. 3 fastställs ett tak för tillverkarens årliga produktionsvolym och i 1 § p. 4 föreskrivs att tillverkaren ska vara *oberoende* från tillverkare med produktionsvolym som överstiger de volymer som anges i p. 3. Syftet med begränsningarna är att säkerställa att produktionen just är småskalig.

Även om utredningens förslag innehåller exempel på vad som avses med beroendeförhållande så saknas en uttömmande definition av vad som avses med oberoende. Då de näringsidkare som omfattas av lagen kommer bedriva småskalig verksamhet och möjligen innefatta familjeägda företag skulle det kunna klargöras ytterligare under vilka förhållanden sådana familjekonstellationer skulle kunna skapa ett beroendeförhållande mellan olika tillverkare.

5 a kap. 2 §

I 2 § sätts kvantitativa begränsningar med avseende på hur mycket tillverkaren får sälja till varje enskild person vid varje besökstillfälle (0,7 liter spritdryck, 3 liter vin, 3 liter starköl och 3 liter andra drycker).

Utredningen kartlägger antalet lokala producenter av alkoholhaltiga drycker i Sverige och det stora flertalet av dessa förefaller huvudsakligen *antingen* tillverka öl, vin *eller* spritdrycker. En möjlig ytterligare begränsning skulle därför kunna övervägas där kvantiteterna görs alternativa (dvs. 0,7 liter spritdryck *eller* 3 liter vin *eller* 3 liter starköl *eller* 3 liter andra drycker) varvid den totala kvantiteten per köptillfälle även minskas.

5 a kap. 10 §

I 10 § begränsas tiderna under vilka gårdsförsäljning får äga rum, inte tidigare än klockan 10.00 och inte senare än klockan 20.00. Inom denna tidsram ska kommunen genom en individuell prövning, utifrån försäljningsställets belägenhet och bl.a. ordning och nykterhet, besluta om försäljningsställets öppettider.

Eftersom det inte finns något krav på lokala råvaror eller att verksamheten ska vara lokaliserad på landsbygden konstaterar Advokatsamfundet således att gårdsförsäljning av alkoholdrycker även kan bedrivas i städer och därvid utgöra det enda alternativet till Systembolaget, exempelvis på söndagar då Systembolaget håller stängt. För att

begränsa försäljning i sådant syfte skulle öppettiderna kunna regleras och därvid begränsas under söndagar.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander